Підняття цін на газ: міжнародний досвід і здобуті уроки

Дмитро Науменко, Йорг Радеке

Німецька Консультативна група

Берлін/Київ, Травень 2012

© German Advisory Group

Структура

1. Вступ
2. Зв'язок між цінами на газ та енергоспоживанням
3. Підвищення цін на газ - міжнародний досвід
   - Польща
   - Естонія і Латвія
   - Росія і Білорусь
   - Україна
4. Висновки

© German Advisory Group

1. Вступ

- Мета: дослідити взаємозв'язок між цінами на газ і попитом на енергоносії
- Чи призведе підвищення цін на газ до автоматичного зниження попиту на газ та енергоносії?
- Дане дослідження пропонує огляд різностороннього досвіду здобутого після коригування цін на газ в країнах Східної Європи та СНД

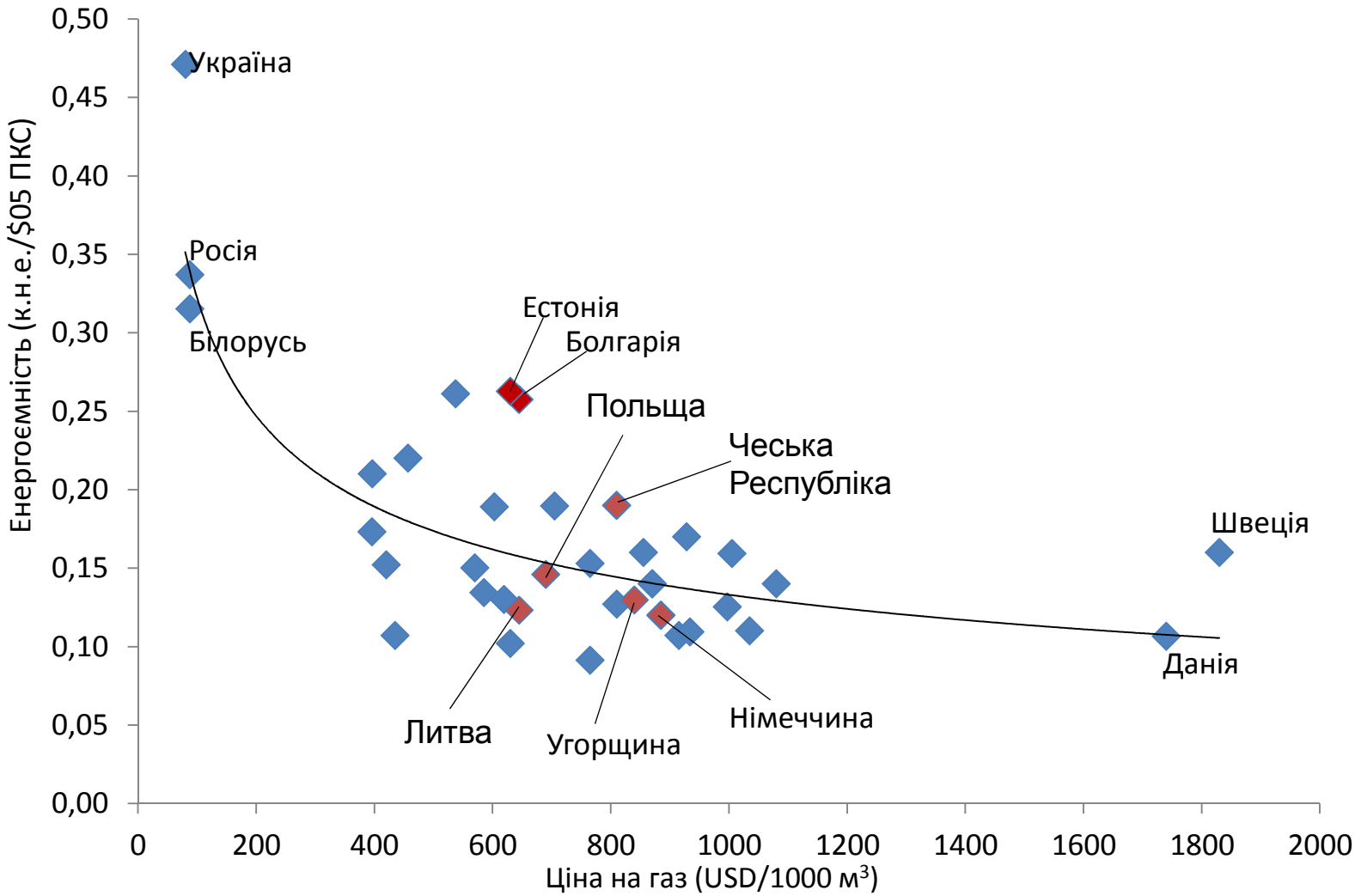
© German Advisory Group

2. Ціни на газ впливають на енергоспоживання

- Минулий досвід на міжнародному рівні свідчить про тісний зв'язок між тарифами і попитом на газ
- Низькі ціни на газ призводять до високого рівня споживання газу, і навпаки
- Однак, ціни є лише одним із багатьох факторів, що впливають на попит на енергоносії
- Ціни на інші види енергоносіїв, а також наявність альтернативних палив, ринкових структур, рівень субсидування і пільг, і т.д. також впливає на те, наскільки сильно ціна газу впливає на його споживання

© German Advisory Group

…в свою чергу збільшуючи ефективність використання енергії

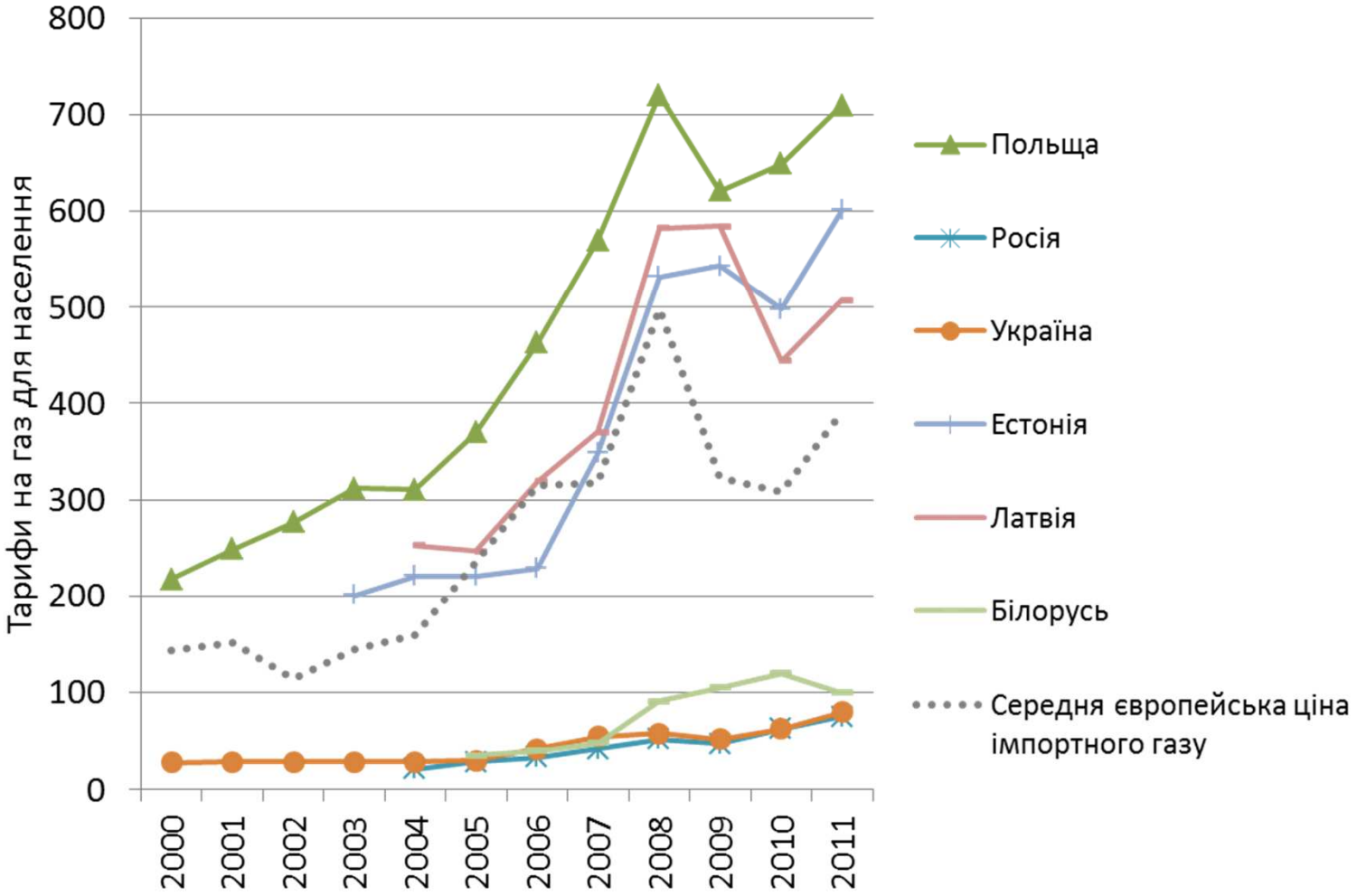

Джерело: Власний аналіз, який базується на інформації з OECD, IEA, Enerdata, BP, WB, NERC, FTS

© German Advisory Group

3. Значні регіональні відмінності в масштабах і швидкості коригування цін на газ

Тарифи на газ для населення в окремих європейських країнах, дол. США / тис. куб. м.

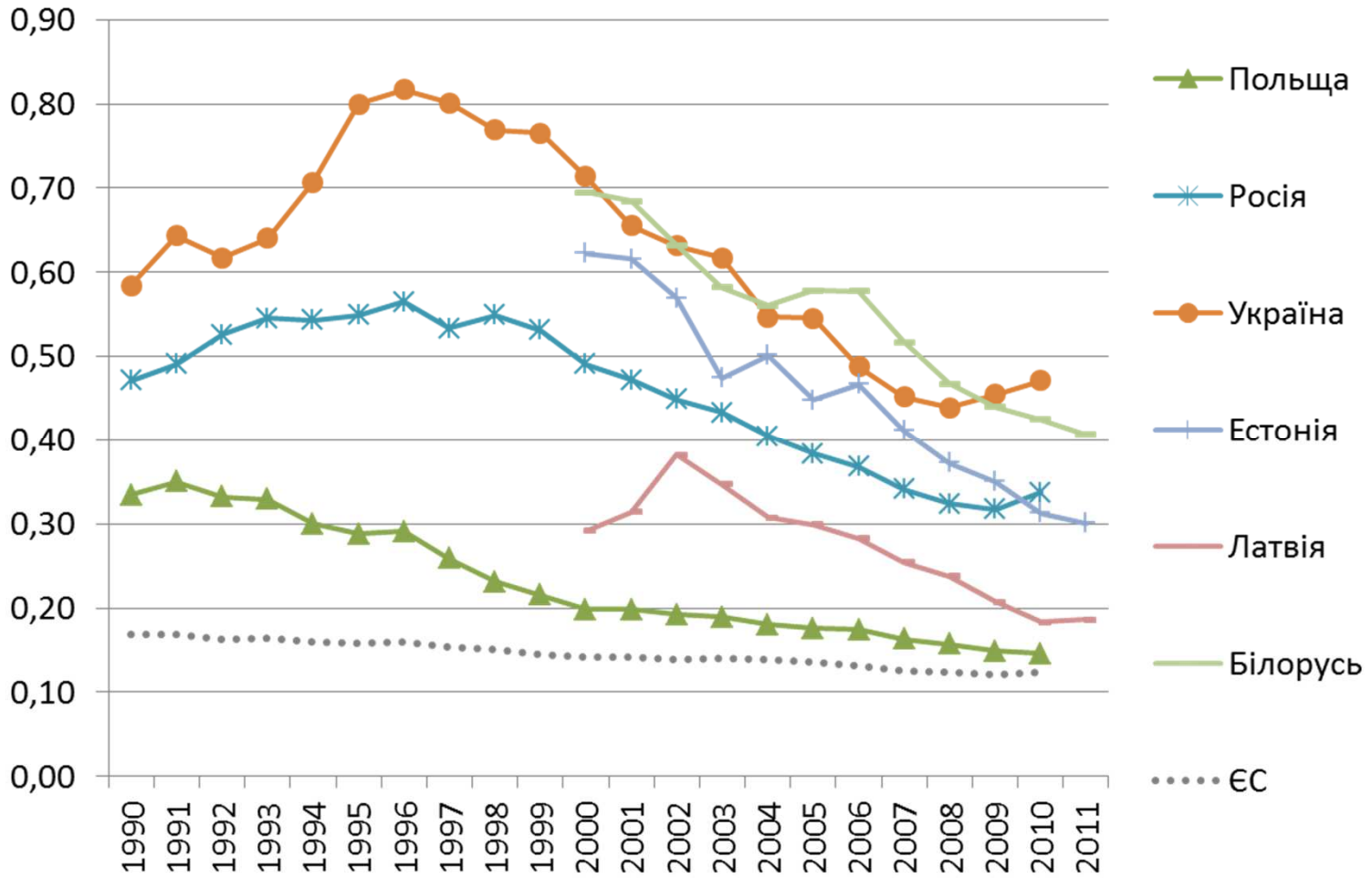

Джерело: Eurostat, Національні статистичні агентства, НКРЕ, ФТС

© German Advisory Group

… що відображається в розбіжних тенденціях споживання енергії

Енергоємність, к.н.е./дол. США 2005 ПКС

Джерело: Enerdata, WDI

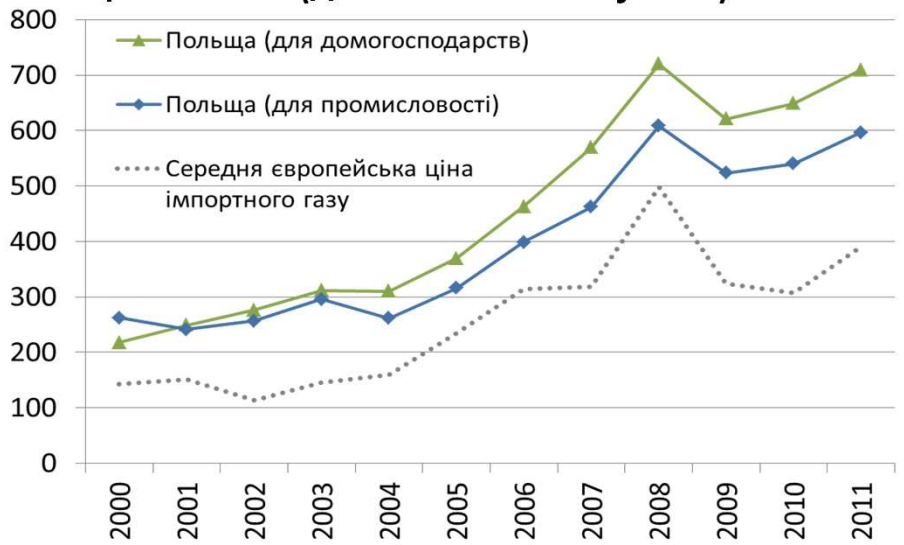
© German Advisory Group

Приклад 1: Польща

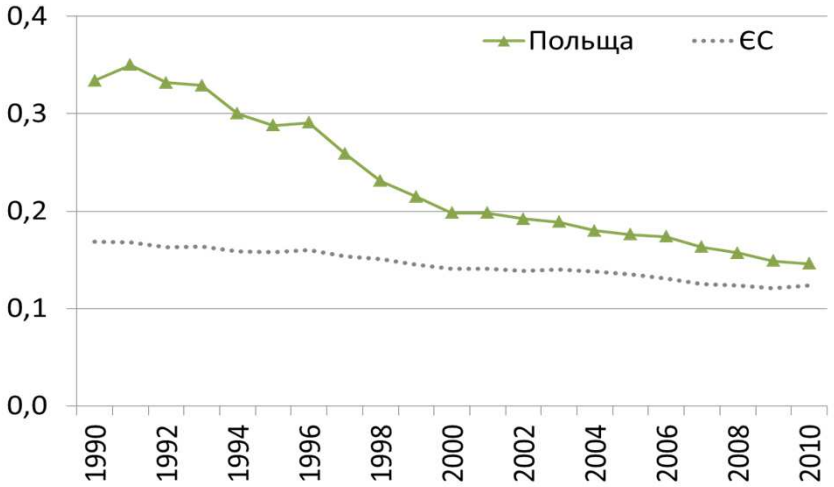
- Початок 1990-х: введення нової системи ціноутворення на енергію і усунення субсидій протягом 4-х років
- Швидке зростання - цін на газ і теплопостачання в 3-рази в період між 1990 і 1991 роками
- Коригування вплинуло і на промисловість, і на населення
- Енергоефективність зростала щороку на 3,9% в період 1990-2010 рр.
- Енергоємність поступово наблизилась до середньоєвропейського показника

Джерело: Enerdata; Eurostat

Ціни на газ (дол. США/1000 куб. м.)

Енергоємність, (к.н.е/дол. США 2005 ПКС)

© German Advisory Group

Приклад 2: Естонія та Латвія

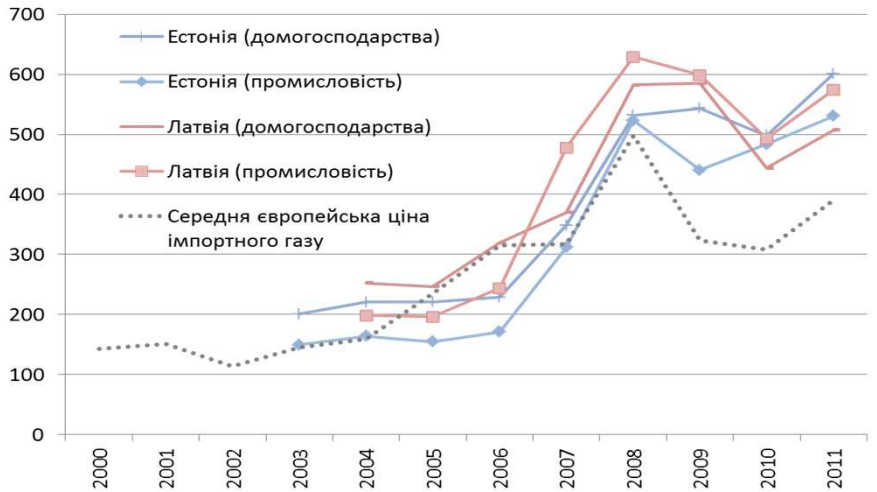
Зростання цін було частиною більш широкої реформи газового сектора:

- Впровадження ринкових механізмів для державних енергетичних компаній, встановлення тарифів на основі рівня відшкодування витрат
- Зміцнення платіжної системи, особливо для споживачів державного сектору
- Ліквідація бюджетних субсидій і їх заміна на цільову підтримку споживачів з низькими доходами

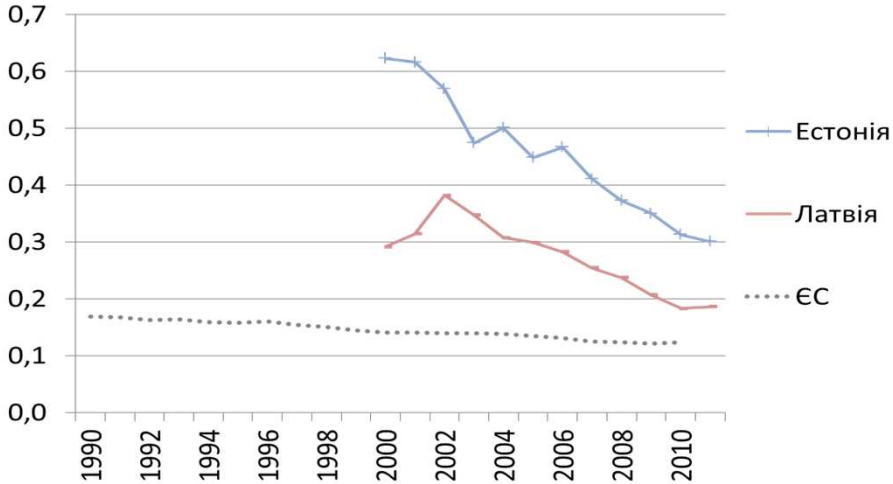
<u>Ключовий елемент реформи:</u>
Зміцнення інституційного середовища

Джерело: Enerdata; Eurostat

Ціни на газ (дол. США/1000 куб. м.)

Енергоємність, (к.н.е/дол. США 2005 ПКС)

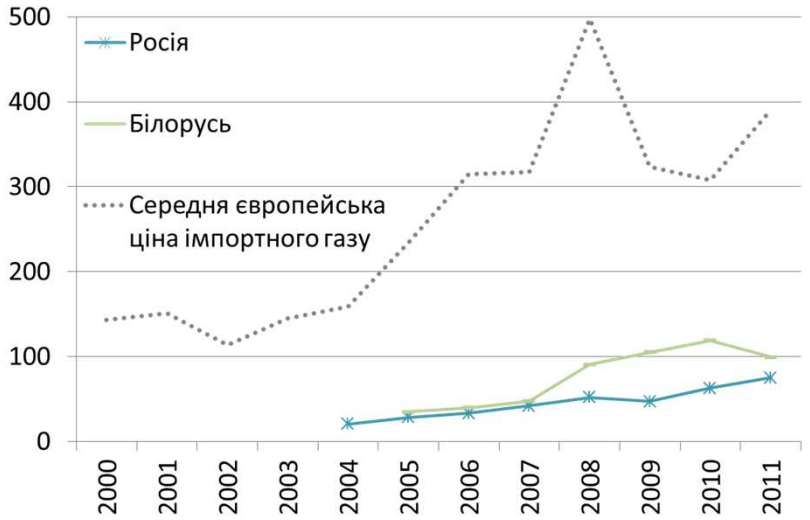

© German Advisory Group

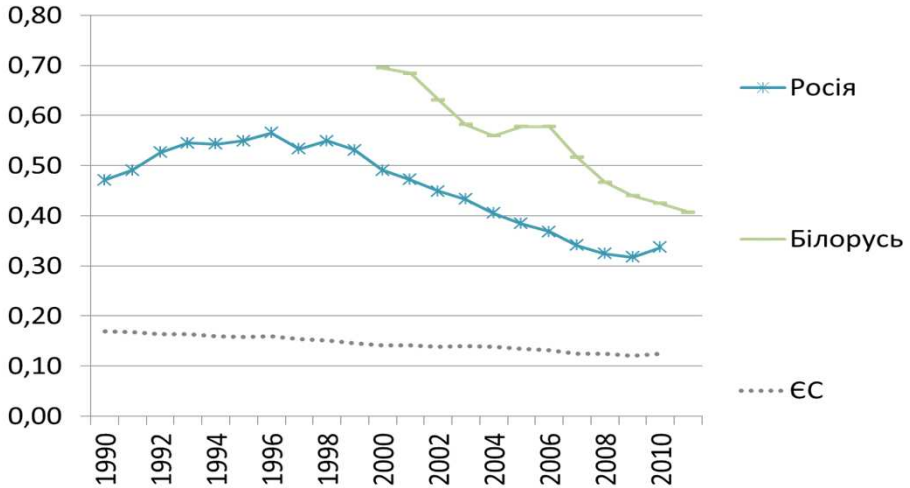
Приклад 3: Росія та Білорусь

- Як в Росії так і в Білорусії ціни на газ для споживачів є значно нижчими за рівень відшкодування витрат
- Білорусь із запізненням почала підвищення тарифів на газ для домашніх господарств у 2008 році
- Криза 2010/2011 рр. закінчила процес коригування, так як підвищення тарифів не може йти в ногу з девальвацією національної валюти
- В результаті обидві країни мають енергоємність значно вище європейського рівня

Ціни на газ (дол. США/1000 куб. м.)

Енергоємність, (к.н.е/дол. США 2005 ПКС)

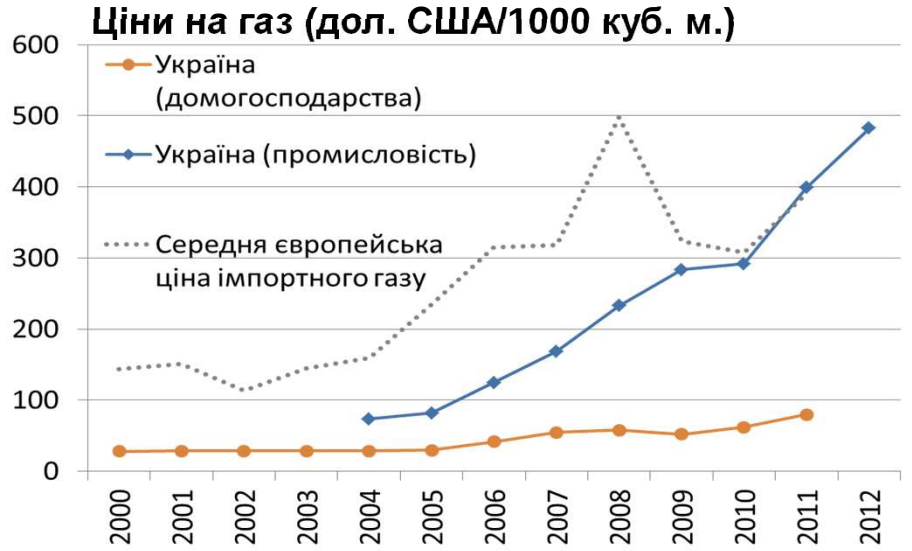

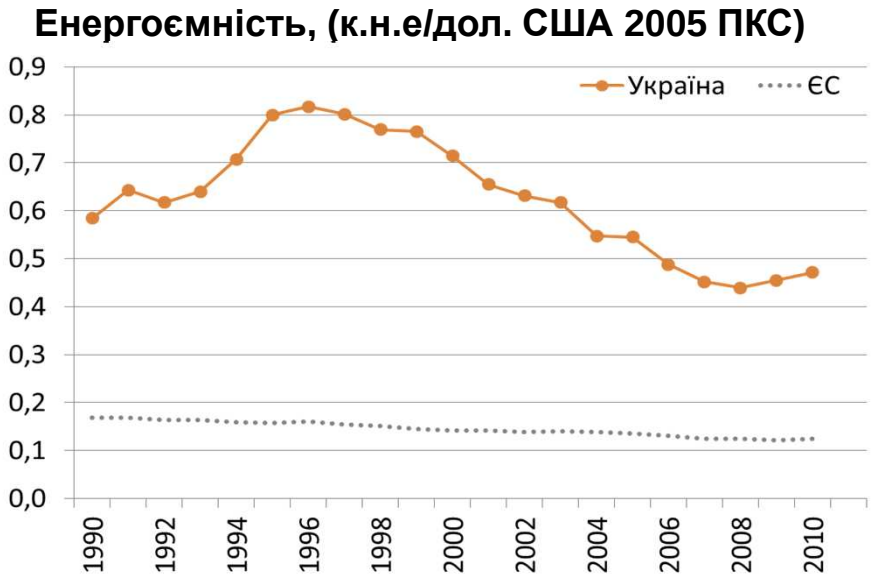
Джерело: Enerdata; Eurostat

© German Advisory Group

Приклад 4: Україна

- Коригування тарифів на газ в Україні розпочалося із запізненням і негативно вплинуло тільки на тарифи для промислових та інших корпоративних споживачів
- Тарифи для населення не підлягли значним змінам до 2010 року
- Не дивно, що попит високий і енергоефективність низька
- Енергоємність знижувалась лише на 1% в рік в період 1990-2010 рр.
- Попит помітно знизився після 2000 року, що відображає реформування енергетичного ринку і конкурентоспроможні тарифи для промислових споживачів

Джерело: Enerdata; Eurostat

© German Advisory Group

4. Висновки

1. Міжнародний досвід показує тісний зв'язок між цінами на енергоносії і попит
2. Ті країни, що скоригували ціни на ранніх стадіях, відрізняються істотно більшою енергоефективністю
3. Країни із субсидованими цінами, з іншого боку, показують високий попит і низьку енергоефективність
4. Коригування цін ідеально поєднується із більш широкими реформами енергетичного ринку, такими як запровадження приватних ринкових структур або ціноутворення на основі собівартості
5. Адресна допомога, виходячи із рівня доходу отримувача, може стати економічно ефективною альтернативою дорогим загальним субсидіям на газові тарифи

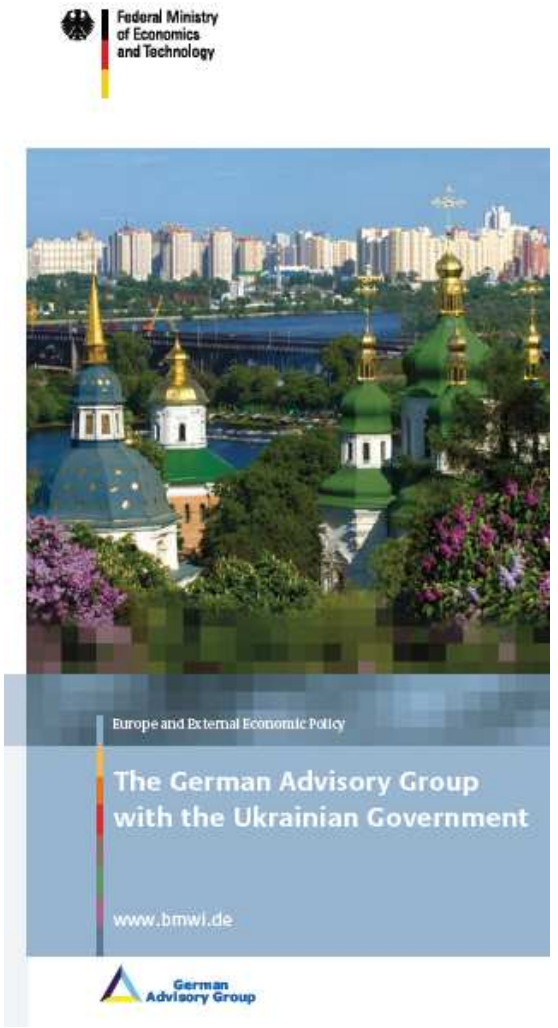
© German Advisory Group

Контакти

Дмитро Науменко
naumenko@ier.kiev.ua

Йорг Радеке
radeke@berlin-economics.com

German Advisory Group
c/o BE Berlin Economics GmbH
Schillerstr. 59, D-10627 Berlin
Tel: +49 30 / 20 61 34 64 0
Fax: +49 30 / 20 61 34 64 9
E-mail: info@beratergruppe-ukraine.de
www.beratergruppe-ukraine.de

© German Advisory Group